

[εὐτυχῶς ἔγραψα περὶ ὁμιλίας sermone cotidiano.]
καθημερινῆς.]

26. Τί ἐστίν, ἀδελφε; διὰ τί οὐχὶ ἦλθες πρὸς τὸν ναόν; (εἰς τὴν οἰκίαν; πρὸς τὴν ἀγοράν; πρὸς τὸ ἀκροατήριον; πρὸς τὸν δικαστήν; πρὸς τὸν ὑπατικόν; εἰς τὴν πόλιν; εἰς τὸ χωρίον; πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν;) ἐγὼ σε ὑπομένω καὶ διὰ σε βραδέως ἐδείπνησα.
26. Quid est, frater? qua re non uenisti ad templum? (ad domum? ad forum? ad auditorium? ad iudicem? ad consularium? in ciuitatem? ad uillam? ad fratrem nostrum?) ego te sustinui et propter te tarde prandidi.
27. Ἀπελθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ εἶπον αὐτῷ· τί σοι ἐποιήσαμεν, ἴν' ἀμελῆς ἦμᾶς; ἐγὼ σε ἀγαπῶ. ἐγὼ σε φιλῶ, μὰ τὸν θεόν (μὰ τὸν οὐρανόν. μὰ τὸν ἥλιον. μὰ τὴν γῆν. μὰ τὴν σωτηρίαν μου). καὶ αὐτὸς οἶδας, ἐπειδὴ φίλος ἡμῶν <εἶ>.
27. Vade ad fratrem et dic ei: quid tibi fecimus, ut neglegas nos? ego te diligo. ego te amo, per deum. (per caelum. per solem. per terram. per salutem meam.) et ipse scis, quoniam amicus noster es.
28. Παιδάριον, ταχέως ποίησον καὶ ἄρον τὰ κάβανα, ἐπειδὴ λούεσθαι θέλω καὶ οὐδεὶς ἐστίν ὧδε τῶν παιδαρίων (τῶν ἀδελφῶν. τῶν φίλων. τῶν δούλων). διὰ τί ἐβράδυνες, ὅπου σε ἔπεμψα; τί ἔπραξας; πάντα καλῶς; Ἔδωκέν μοι ἐπιστολήν. Καὶ ὅπου ἐστίν; (Οὐκ ἐστίν ὧδε). Ὡδέ ἐστίν. Δὸς αὐτῇν, ἵνα καὶ ἴδω τί μοι ἔγραψεν. οὐδέν σοι εἶπεν; Οὐδέν.
28. Puer, cito fac et tolle sabana, quoniam lauare uolo et nullus est hic de pueris. (de fratribus. de amicis. de seruis.) qua re tardabas, ubi te misi? quid egisti? omnia bene? Dedit mihi epistolam. Et ubi est? (Non est hic.) Hic est. Da illam, ut et uideam <quid> mihi scripserit. nihil tibi dixit? Nihil.

III. COLLOQVIA MONACENSIA

1. Ἀγαθὴ τύχη [καὶ εὐτυχῶς]. ἐπειδὴ ὁρῶ πολλοὺς ἐπιθυμοῦντας Ῥωμαῖστὶ διαλέγεσθαι καὶ Ἑλληνιστὶ μῆτε εὐχερῶς δύνασθαι διὰ τὴν δυσχέρειαν καὶ πολυπλήθειαν ῥημάτων, τῇ ἐμῇ κακοπαθείᾳ καὶ φιλοπονίᾳ οὐκ ἐφεισάμην τοῦ μὴ
1. Bona fortuna [et feliciter]. quoniam uideo multos cupientes Latine disputare et Graece neque facile posse propter difficultatem et multitudinem uerborum, meo labore et industria non peperci, ut non facerem, ut in tribus

ποιῆσαι, ὅπως ἐν τρισὶν βιβλίοις ἐρμηνευματικοῖς πάντα τὰ ῥήματα συγγράψαι. πολλοὺς γὰρ ὁρῶ ἐπικεχειρηκότας οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν καθὼς αὐτὸ τὸ <πρᾶγμα> αἰτεῖ, ἀλλὰ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας καὶ γυμνασίας ἕνεκα. οὕτως κενὴν καύχῃσιν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀπ-
ήνεγκαν μέχρι τοῦ ἐσχάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐ τολμῶ πλείονας λόγους ποιῆσαι, ἀλλὰ βούλομαι ἅπασιν φανερόν ποιῆσαι, μηδένα βέλτιον μήτε <μᾶλλον> ἐξεζη-
τημένον ἐρμηνεύσαι· πλὴν ἐμοῦ ἐν τρισὶν βιβλίοις, ἃ συνέγραψα· ὧν <τούτου> πρώτον ἔσται τῆς ἡμετέρας ἐρμηνείας. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ πάντα τὰ ῥήματα συν-
έγραψα κατὰ τάξιν στοιχείων ἀπὸ τοῦ πρώτου γράμματος μέχρι τοῦ τελευταίου γράμματος. νῦν οὖν ἄρχομαι γράφειν, ἐπειδὴ νηπίοις παισὶν ἀρχομένοις παι-
δεύεσθαι ἀναγκαῖον ἐύρων ἀκρό-
ασιν ἐρμηνευμάτων ὁμιλίας καθη-
μερινῆς, δι' ἧς εὐχερέστερον Ῥωμαϊστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ λαλεῖν προβιβασθῶσιν. τούτου ἕνεκεν διὰ βραχείων περὶ ὁμιλίας καθημερι-
νῆς συνέγραψα, ἃ ὑποτεταγμένα εἰσίν.

2. Ὁρθροῦ ἐγρηγόρησα ἐξ ὕπνου· ἀνέστην ἐκ τῆς κλίνης, ἐκάθισα, ἔλαβον ὑποδεσμίδας, καλίγρια· ὑπεδηκάμην· ἤτησα ὕδωρ εἰς ὄψιν· νίπτομαι πρώτον τὰς χεῖρας, εἶτα τὴν ὄψιν ἐνιψάμην· ἀπέμαξα· ἀπέθηκα τὴν ἐγκοίμητραν· ἔλαβον χιτῶνα πρὸς τὸ σῶμα· περιεζωκάμην, ἤλειψα τὴν κε-
φαλὴν μου καὶ ἐκτένισα· ἐποίησα

libris interpretamentorum omnia uerba conscriberem. multos enim uideo conatos esse non pro dignitate sicut ipsa res postulat, sed suae cupiditatis et exercitationis causa. sic inanem gloriam a primo abstulerunt usque ad extremum, propter quam causam non audeo plura uerba facere, sed uolo omnibus palam facere, neminem melius neque exquisitius interpretasse quam me in tribus libris, quos conscripsi; quorum hic primus erit nostrae interpretationis. in hoc libro omnia uerba conscripsi per ordinem litterarum a prima littera usque ad nouissimam litteram. nunc ergo incipiam scribere, quoniam paruulis pueris incipientibus erudiri necessarium uidebam auditionem interpreta-
mentorum sermonis cottidiani, per quem facilius Latine et Graece loqui instruantur. idcirco paucis de sermone cottidiano conscripsi, quae subiecta sunt. [Huc usque prologus. Incipit ordo locutionum.]

2. Ante lucem uigilaui de somno; surrexi de lecto, sedi, accepi pedules, caligas; calciaui me; poposci aquam ad faciem; lauo primo manus, deinde faciem laui; extersi; deposui dormitorium; accepi tunicam ad corpus; praecinxi me; unxi caput meum et pectinaui; feci circa collum pallam; indui me superariam albam;

περὶ τὸν τράχηλον ἀναβόλαιον. ἐνεδυσάμην ἐπενδύτην λευκόν· ἐπάνω ἐνδύομαι φελόνην· προ-
ῆλθον ἐκ τοῦ κοιτῶνος σὺν τῷ
παιδαγωγῷ καὶ σὺν τῇ τροφῷ
ἀσπάσασθαι τὸν πατέρα καὶ τὴν
μητέρα. ἀμφοτέρους ἡσπασάμην
καὶ κατεφίλησα· καὶ οὕτως κατα-
βαίνω ἐξ οἴκου. ἀπέρχομαι εἰς
τὴν σχολήν. εἰσῆλθον· εἶπον·
χαῖρε καθηγητά, καὶ αὐτός με
κατεφίλησεν <καὶ> ἀντησπάσατο.
ἐπιδίδωσίν μοι ὁ παῖς ὁ ἐμὸς
καμπροφώρος πινακίδας, θήκην
γραφέων, παραγραφίδα. τῷ ἐμῷ
τόπῳ καθήμενος λειαινῶ. πα-
ραγράφω πρὸς τὸν ὑπογραμμόν·
γράψας δὲ δεικνύω τῷ διδασκάλῳ·
ἐδιώρθωσεν, ἐχάραξεν· κελεύει
με ἀναγινώσκειν. κελευσθεὶς ἄλλῳ
δέδωκα. ἐκμανθάνω ἐρμηνεύματα,
ἀπέδωκα. ἄλλ' εὐθέως ὑπαγό-
ρευσέν μοι συμμαθητής. Καὶ σύ,
φησιν, ὑπαγόρευσόν μοι. εἶπον
αὐτῷ· Ἀπόδος πρῶτον. καὶ εἶπέν
μοι· Οὐκ εἶδες, ὅτε ἀπεδίδων
πρότερόν σου; καὶ εἶπον· Ψεύδη,
οὐκ ἀπέδωκας. Οὐ ψεύδομαι. Εἰ
ἀληθὴ λέγεις, ἀναδίδωμι. ἐν τού-
τοις κελεύσαντος καθηγητοῦ ἐγεί-
ρονται οἱ μικροὶ πρὸς τὰ στοιχεῖα
καὶ τὰς συλλαβὰς κατέλεξεν τού-
τοις εἰς τῶν μειζόνων, ἄλλοι
πρὸς τὸν ὑποδιδακτὴν τάξει ἀπο-
διδούσιν, ὀνόματα γράφουσιν,
στίχους ἔγραψαν, καὶ ἐγὼ ἐν τῇ
πρώτῃ τάξει ἁμίλλαν ἐξέλαβον.
ἔπειτα ὡς ἐκαθήσαμεν, διέρχομαι
ὑπομνήματα, γλῶσσαι, τέχνην.
φωνηθεὶς πρὸς ἀνάγνωσιν ἀκούω
ἐξηγήσεις, διανοίας, πρόσωπα.

supra induo paenulam; processi
de cubiculo cum paedagogo et
cum nutrice salutare patrem et
matrem; ambos salutavi et oscu-
latus sum; et sic descendi de
domo. eo in scholam. introiui,
dixi: Aue magister, et ipse
me osculatus est <et> resalu-
tauit. porrexit mihi puer meus
scriniarius tabulas, thecam gra-
phiarum, praeductorium. loco
meo sedeos deleo. praeduco ad
praescriptum; ut scripsi, ostendo
magistro; emendauit, induxit;
iubet me legere. iussus alio
dedi. edisco interpretamenta,
reddidi. sed statim dictauit mihi
condiscipulus. Et tu, inquit,
dicta mihi. dixi ei: Redde pri-
mo. et dixit mihi: Non uidisti,
cum redderem prior te? et dixi:
Mentiris, non reddidisti. Non
mentior. Si uerum dicis, dicto.
inter haec iussu magistri surgunt
pusilli ad subductum et syl-
labas praebuit eis unus de
maioribus, alii ad subdoctorem
ordine reddunt, nomina scribunt,
uersus scripserunt, et ego in
prima classe dictatum excepi.
deinde ut sedimus, pertranseo
commentaria, linguas, artem.
clamatus ad lectionem audio ex-
positiones, sensus, personas. inter-
rogatus artificia respondi. Ad
quem, dixit. Quae pars ora-
tionis? declinaui genera nomi-
num, partiui uersum. ut haec
egimus, dimisit ad prandium.
dimissus uenio domi. muto, ac-
cipio panem candidum, oliuas,

ἐπερωτηθεὶς τέχνην ἀπεκρίθη. Πρὸς τίνα, λέγει. Τί μέρος λόγου; ἔκλινα γένη ὀνομάτων, ἐμέρισα κτίχον. ὥς δὲ ταῦτ' ἐπράξαμεν, ἀπέλυεν εἰς ἄριστον. ἀπολυθεὶς ἐπανέρχομαι ἐν τῷ οἴκῳ. ἀλλάσσω, λαμβάνω ἄρτον καθαρόν, ἐλαίαν, τυρόν, χράδια, κάρυα. πίνω ὕδωρ ψυχρόν. ἡριστηκῶς ἐπανέρχομαι πάλιν εἰς τὴν σχολήν. εὐρίσκω καθηγητὴν ἐπαναγινώσκοντα, καὶ εἶπεν· Ἄρξαθε ἀπ' ἀρχῆς.

Περὶ ὁμιλίας καθημερινῆς.

3. Ὅμιλία, ἀνατροφή, τριβὴ καθημερινῇ ὀφείλει δοθῆναι πᾶσιν τοῖς παισίν, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μείζονσιν, ἐπειδὴ ἀναγκαῖά εἰσιν.

*Ὁρθρου ἐγρηγόρησα ἐξ ὕπνου, ἀνέστην ἐκ τῆς κλίνης, ἐκάθισα. ἔλαβον ὑποδεσμίδας, ὑποδήματα, ὑπέδραμην. ἤτησα ὕδωρ εἰς τὴν ὄψιν. νίπτομαι πρῶτον τὰς χεῖρας, εἶτα τὴν ὄψιν ἐνιψάμην· ἀπέμαξα· ἀπέθηκα λευκὴν φαινόλην· προῆλθον ἐκ τοῦ κοιτῶνος σὺν τῷ παιδαγωγῷ ἀσπάσασθαι τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. ἀμφοτέρους ἡσπασάμην καὶ κατεφίλησα καὶ οὕτως κατήλθον ἐκ τοῦ οἴκου. ἀπέρχομαι ἀσπάσασθαι πάντα τοὺς φίλους.

4. Καὶ οἰκοδεσπότης προερχόμενος ἀπήντησεν τοῦ φίλου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· Χαῖρε Γαίε, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· καὶ ἀντησπάσατο λέγων· Καλῶς ζῆσαις, Λούκιε· ἔστιν σε ἰδεῖν; τί πράττεις; Πάντα ὀρθῶς. πῶς ἔχεις; Συγχαίρομαί σοι οὕτως ὥς ἐμοί. *** κριτήριον. Πρὸς τίνα; πρὸς τὸν ταμίαν; Οὐκ ἐκεῖ.

caseum, caricas, nuces. bibo aquam frigidam. pransus reuertor iterum in scholam. inuenio magistrum perlegentem, et dixit: Incipite ab initio.

De fabulis cottidianis.

3. Sermo[ne], conuersatio[ne], usus cottidianus debet dari omnibus pueris, minoribus et maioribus, quoniam necessaria sunt.

Ante lucem uigilaui de somno, surrexi de lecto, sedi. accepi pedales, calciamenta, calciaui me. poposci aquam ad faciem. lauo primo manus, deinde faciem laui; extersi; deposui albam paenulam; prodii de cubiculo cum paedagogo salutare patrem et matrem. ambos salutaui et osculatus sum. et sic descendi de domo. eo salutare omnes amicos.

4. Et pater procedens occurrit amico suo. et dixit: Aue, Gaie. et osculatus est eum; et resalutauit dicens: Bene ualeas, Lucie; est te uidere? quid agis? Omnia recte. quomodo habes? Gratulor tibi sic quomodo mihi. *** iudicium. Ad quem? ad quae-storem? Non ibi. Sed ubi? ad

Ἄλλὰ ποῦ; πρὸς τὸν ἀνθύπατον; Οὐδ' ἐκεῖ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἐξ ὑπογραφῆς τοῦ διέποντος τὴν ἐπαρχίαν. Ποταπὸν δ' ἐστὶν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Οὐ πάνυ μέγα· ἔστιν γὰρ χρηματικόν, ἵνα ὅλον ἴδῃς. εἰ σκολάζεις [cύ], παρέδρευον ἡμῖν· οἱ κριταὶ γὰρ ἡμέραν ἡμῖν ὥρισαν τὴν σήμερον ἀπόφασιν ἐρούμενοι. διὸ βούλομαί σου παρόντος περὶ τῆς δίκης σὺν τοῖς συνηγόροις κέψασθαι. Παρέλαβες; Παρέλαβον. Τίνας; Τοὺς σοὺς φίλους. Καλῶς ἐποίησας. Συνετάξω; περὶ ποίαν ὥραν; ἐν ποίῳ τόπῳ; Ὅσον, ἐν τῇ στοᾷ, ἐγγὺς τῆς στοᾶς τῆς Νίκης. Μετ' ὀλίγον ἐκεῖ ἔρχομαι. Ἄλλὰ παρακαλῶ, ἐν νῷ ἔχῃς. Ἀμέριμος ἦς· ἐμοὶ μελήσει. Ἄγωμεν ἡμεῖς πρὸς τὸν τραπεζίτην· λάβωμεν παρ' αὐτοῦ δηνάρια ἑκατόν· δώμεν δικολόγῳ τιμητικόν καὶ τοῖς συνηγόροις καὶ τοῖς νομικοῖς, ἵνα σπουδαιότερον ἐκδικήσωσιν ἡμᾶς. Οὗτός ἐστιν. Λαβὲ παρ' αὐτοῦ κέρμα καὶ ἀκολούθει. Καθὼς συνεταξάμεθα, πάρεστιν Γάιος. συγκαλέσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν συμβουλὴν. ἐνθάδε ἔχομεν τὰ ἀσφαλίσματα. Παρήγγειλας αὐτῷ; Παρήγγειλα. Ἐμαρτυροποίησας; Ἐμαρτυροποίησα. Ἐτοιμος ἦς. Ἐτοιμός εἰμι. Καὶ ὁ ἀντίδικος ἐντυχεῖν θέλει. Σιωπήσων. Σιωπῶ. Σιωπὴν ἔχετε, ἀκούσωμεν τὴν ἀπόφασιν. ἤκουσας, ὅτι ἐνίκησαμεν, Γάϊε;

5. Κύριε, τί ἐπιτάσσεις; Μῆτι ἔχεις χρήματα εὐκαιροῦντα; Τί χρεῖαν

proconsulem? Nec ibi, sed ad magistratus ex subscriptione praesidis provinciae. Qualis autem est ipsa res? Non ualde magna; est enim pecuniaria, ut omne uideas. si uacat tibi, adesto nobis; iudices enim diem nobis dederunt hodiernam sententiam dicturi. quare uolo te praesente de causa cum aduocatis tractare. Adhibuisti? Adhibui. Quos? Tuos amicos. Bene fecisti. Constituisti? circa quam horam? in quo loco? In foro, in porticu, iuxta stoam Victoriae. Post modicum ibi uenio. Sed rogo, in mente habeas. Securus esto; mihi pertinet. Eamus nos ad nummularium; accipiamus ab eo denarios centum; demus cauidico honorarium et aduocatis et iuris peritis, ut incessanter defendant nos. Iste est. Accipe ab eo nummos et sequere. sicut constituimus, adest Gaius. conuocemus eum in consilium. hic habemus instrumenta. Denuntiasti illi? Denuntiaui. Testatus es? Testatus sum. Paratus esto. Paratus sum. Et aduersarius interpellare <uult>. Tace. Taceo. Silentium habete, audiamus sententiam. audisti, quia uicimus, Gaie?

5. Domine, qui imperasti? Numquid habes pecuniam uacuam?

ἔχεις δανείσασθαι; Εἰ ἔχεις, χρῆσόν μοι πέντε δηνάρια. Καὶ μὴ ἐσχηκῶς ὁθενδὴποτε ἐξέπληξα ἄν. Ἐνέχυρον θέλεις; Μὴ γένοιτο, οὐ χρεῖαν ἔχω. χειρογράφον μοί σε εἰληφέναι. Ποίοις τόκοις; Οἷς θέλεις. Ἐχειρογράφησα. χάριτάς σοι ὁμολογῶ. Σφράγισον. Ἐσφράγισα. Ἀριθμῶ ἀρίθμην. Ἀρίθμησα. Δοκίμασον. Ἐδοκίμασα. Καθὼς ἔλαβες, δοκίμως ἀπόδος. Ὡς σοι ἀποδώσω, καὶ τὸ ἱκανὸν ποιήσω.

6. Καλὴμερον. ἤλθες; Ἥλθον. Ἐλαβες; ἔδωκας αὐτῷ; <Ἐδωκα.> Ἀπηλλάγη. Μὴ τινος χρεῖαν ἔχεις; Σὲ ὑγιαίνειν. Ἐὰν θέλῃς, ἐλθὲ μεθ' ἡμῶν. Ποῦ; Πρὸς φίλον ἡμέτερον Λύκιον. ἐπισκεψώμεθα αὐτόν. Τί γὰρ ἔχει; Ἀρρωτεῖ. Ἀπὸ πότε; Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐνέπεσεν. Ποῦ μένει; Οὐ μακράν. Εἰ θέλεις, περιπάτει. Αὕτη ἐστὶ νομίζω, ἡ οἰκία αὐτοῦ. αὕτη ἐστίν. Ἰδοὺ ὁ θυρωρός. Ἐρώτησον αὐτόν, εἰ δυνάμεθα εἰσελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖνος εἶπεν· Τίνα ζητεῖτε; Τὸν δεσπότην σου. περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ ἐληλύθαμεν. Ἀνάβατε. Πόσας κλίμακας; Δύο. Ὡς τὰ δεξιὰ κρούσατε, εἰ μέντοι γε ἦλθεν· προεληλύθει γάρ. Κρούσωμεν. Βλέπε, τίς ἐστίν. Χαίρετε πάντες. Τὸν κύριόν σου θέλομεν ἐπισκέψασθαι. <εἰ> γρηγορεῖ, μήνυσόν με. κἀκεῖνος εἶπεν· Οὐκ ἔστιν ὧδε. Τί λαλεῖς; ἀλλὰ ποῦ ἐστίν; Ἐκεῖ κατέβη ὥς τὸν δαφνῶνα διακινήσαι. Συγχαίρομεθα αὐτῷ. ὅταν ἔλθῃ, εἰποῖς αὐτῷ ἡμᾶς πρὸς αὐτόν χαιρομένους

Quid opus habes mutuari? Si habes, commoda mihi quinque sestertios. Etsi non habuissem, undecumque explicassem. Pignus uis? Absit, <non opus habeo.> caue mihi te accepisse. Quibus usuris? Quibus uis. Cui. gratias tibi ago. Signa. Signaui. Numero numera. Numerauī. Proba. Probauī. Sicut accepisti, probum reddas. Cum tibi reddidero, et satisfaciam.

6. Bono die. uenisti? Veni. Accepisti? dedisti illi? Dedi. Caruisti. Numquid aliquid opus habes? Te ualere. Si uis, ueni mecum. Vbi? Ad amicum nostrum Lucium. uisitemus <eum>. Quid enim habet? Aegrotat. A quando? Intra paucos dies incurrit. Vbi manet? Non longe. Sis ambula. Haec est, puto, domus eius. haec est. Ecce ostiarius. Interroga illum, si possumus intrare et uidere dominum eius. et ille dixit: Quem quaeritis? Dominum tuum. de salute eius uenimus. Ascendite. Quot scalas? Duas. ad dexteram pulsate, si tamen uenit; processerat enim. Pulsemus. Vide, quis est. Auete omnes. Dominum tuum uolumus uisitare. si uigilat, nuntia me. et ille dixit: Non est hic. Quid narras? sed ubi est? Illuc descendit ad laurentum deambulare. Gratulamur illi. cum uenerit, dices illi nos ad ipsum gratulantes uenisse ad salutem eius, quia omnia recte habent. Sic faciam.

ἐληλυθέναι περὶ τῆς σωτηρίας
αὐτοῦ, ὅτι πάντα ὀρθῶς ἔχει.
Οὕτω ποιῶ.

7. Σὺ ποῦ ὑπάγεις; Ὡς τὴν οἰκίαν
σπεύδω. διὰ τί ἐπεζήτησας; Ἄν
κοι ἡδὺ ἐστίν, σήμερον παρ' ἐμοὶ
ἀρίστησον χρησίμως. οἶνω καλῶ
οἰκιακῶ χρώμεθα. Οὕτως γενέσθω.
Ἐν ὥρᾳ οὖν ἔλθε πρὸς ἡμᾶς.
Ὅτε θέλεις, πέμψον πρὸς ἡμᾶς.
Ὡς τὴν οἰκίαν εἰμί. Οὕτως γενέσθω
ἡμῖν.
8. Σὺ, παιδάριον, ἀκολουθήσόν μοι
Ὡς τὸ κρεοπωλεῖον· τίποτε ἀγο-
ράσωμεν εἰς ἄριστον. ἐπερώτησον,
πόσου ὁ ἰχθύς. Δηνάρια δέκα.
Σὺ, παιδάριον, ὕπαγε εἰς τὴν
οἰκίαν, ἵνα δυνηθῶμεν ἀπελθεῖν
εἰς τὸ λαχανοπωλεῖον καὶ ἀγο-
ράσαι λάχανα, ἅπερ ἀναγκαῖά
εἰσιν, καὶ ὀπώραν, κυκάμινα, κύκα,
δωράκινα, ἀπίους, τρικόκκια. ἰδοὺ
ἔχεις πάντα, ἃ ἡγοράσαμεν. ὕπαγε
εἰς τὴν οἰκίαν.
9. Καλεσάτω <τις> τὸν μάγειρον.
ποῦ ἐστίν; Ἄνω ἀνῆλθεν. Καὶ
τί θέλει; καταβάτω ὧδε. ἄρον,
ἔψησον ἐπιμελῶς τὰ προσφάγια.
ἄρτυσις καλὴ γενέσθω. ἔνεγκε
τὴν κλεῖδα. ἄνοιξον τὸ γλυσ-
σοκόμον καὶ ἐξάγαγε κλεῖδα τοῦ
ταμιείου. <προένεγκε, ἃ ἀναγκαῖά
εἰσιν> ἄλας, ἔλαιον Σπανὸν καὶ
ἐπιτήδειον εἰς τοὺς λύχνους,
γάρον πρῶτον καὶ δευτέριον,
ὄξος δριμύ, οἶνον λευκὸν καὶ
μελανόν, γλεῦκος παλαιόν, ξύλα
ξηρά, ἄνθρακας, ἄνθρακιάν, ἀξί-
νην, σκεῦη, λοπάδας, χύτραν,
λέβητα, σχάραν, πῦμα, θύειαν,
ἀλετριβανον, μαχαίριον. Τί ἄλλο
7. Tu ubi uadis? Ad domum fes-
tino. quare inquisisti? Si tibi
suaue est, hodie apud me prande
frugaliter. uino bono domestico
utimur. Sic fiat. Temperius ergo
ueni ad nos. Quando uis, mitte
ad nos; domi sum. Sic fiat nobis.
8. Tu, puer, sequere me ad ma-
cellum; aliquid emamus ad pran-
dium. interroga, quantum piscis.
Denarios decem. Tu, puer, refer
ad domum, ut possimus ire ad
olerarium et emere olera, quae
necessaria sunt, et poma, mora,
ficus, persos, piras, tuberes. ecce
habes omnia, quae emimus. refer
ad domum.
9. Clamet aliquis cocum. ubi est?
Sursum ascendit. Et quid uult?
descendat hic. tolle, coque dili-
genter pulmentaria. conditura
bona fiat. affer clauem. aperi
loculum et eice clauem cellarii;
profer, quae necessaria sunt,
sale, oleum Spanum et appara-
tum ad lucernas, liquamen pri-
mum et secundum, acetum acrum,
uinum album et nigrum, mustum
uetus, ligna sicca, carbones, pru-
nam, securim, uasa, catina, cac-
cabum, ollam, craticulam, cooper-
torium, mortarium, pistillum,
cultellum. Quid aliud uis? Haec
tantum, puer. uade ad Gaium

θέλεις; Ταῦτα μόνα, παιδάριον. ὕπαγε πρὸς Γάιον καὶ εἰπὲ αὐτῷ· Ἐλθέ· ἐκεῖθεν λουσώμεθα. Ὑπαγε, τρέχε, ταχέως ποιήσον· μηδὲν βράδιον, <ἀλλ> εὐθὺς. Ἐγένου πρὸς αὐτόν; Ἐγενόμην. Ὅπου ἦν; Εἰς τὴν οἰκίαν ἐκάθητο. Καὶ τί ἐποίει; Ἐφιλολόγει. Καὶ τί εἶπεν; Τοὺς ἐμοὺς ἐκδέχομαι. ἔρχονται καὶ ἀκολουθῶ. Ὑπαγε πάλιν καὶ εἰπὲ αὐτῷ· Πάντες ὡδὲ εἰσιν. σὺν αὐτῷ ἔλθέ. ὑμεῖς τέως σὺνθετε ἐπιμελῶς τὰ ὑάλινα καὶ τὰ χαλκώματα. στρώσατε τὸ τρίκλινον καὶ ῥίψατε ἔξω ὕδωρ. θέλω ἰδεῖν ὡς νεανίσκοι. Ἦδη ἐστρώσαμεν. πάντα ἐτοιμά εἰσιν. Οὐδέπω ἦλθεν; Ἀπελθε, εἰπὲ αὐτῷ· Ὅψὲ ἡμᾶς ποιεῖς ἀριστῆσαι. Ἴδου ἦλθεν. συνάντησον αὐτῷ. ὡδε ἤρχετο. παρακάλεσον αὐτόν. Τί ἔξω στήκεις;

10. Κατάγετε κάβανα εἰς τὸ βαλανεῖον, ζύστρον, προσοψίδιον, ποδεκμάριον, λήκυθον, ἀφρόνιτρον. προάγετε, λάβετε τὸν τόπον. Ποῦ κελεύεις; Ἐν τῷ δημόσιον ἢ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ; Ὅπου κελεύετε. Προάγετε μόνον· ὑμῖν λέγω, οἱ ἐνθάδε ἐστέ. Θερμὸν γενέσθω ἡμῖν. Ὅσον ὑπάγομεν, διηγῆσomaί σοι. Ἐγείρου, ἄγωμεν. Ἐνθεν θέλεις διὰ τῆς στοᾶς διὰ τὸν ἴππετον; Μῆτι θέλεις ἐλθεῖν ἔς τὸν ἀφροδῶνα; Καλῶς με ὑπέμνησας, ἢ κοιλία με ἐπείγει. ἄγωμεν λοιπόν. Ἐκδύσόν με, ὑπόλυσόν με, σὺνθεσ τὰ ἱμάτια, περίβαλε, τήρει καλῶς, μὴ νύσταζε διὰ τοὺς κλέπτας. ἄρπαξον ἡμῖν σφαῖραν· παίξωμεν ἐν τῷ σφαι-

et dic illi: Veni, inde lauemus. Vade, curre, cito fac; nihil tardius, sed uelocius. Fuisti ad ipsum? Fui. Vbi erat? Ad domum sedebat. Et quid faciebat? Studebat. Et quid dixit? Meos expecto; ueniunt et sequor. Vade iterum et dic illi: Omnes hic sunt. cum illo ueni. uos interim componite diligenter uitreamina et aeramenta. sternite cenationem et proicite foras aquam. uolo uidere quasi iuuenes. Iam strauimus. omnia parata sunt. Nondum uenit? uade, dic illi: Sero nos facis prandere. Ecce uenit. occurre ei. hic ueniebat. roga illum. Quid foras stas?

10. Deferte sabana ad balneum, strigilem, faciale, pedale, ampullam, aphronitrum. antecedite, occupate locum. Vbi iubes? ad thermas aut in priuato? Vbi iubetis. Antecedite tantum; uobis dico, qui hic estis. Calida fiat nobis. Quando imus, narrabo tibi. Surge, eamus. Hinc uis per porticum, propter lumen? Numquid uis uenire ad secesum? Bene me admonuisti, uenter me cogit. eamus iam. Expolia me, discalcia me, compone uestimenta, cooperi, serua bene, ne addormias propter fures. rape nobis pilam; ludamus in sphaeristerio. exerceri uolo in ceromate. ueni luctemus

ριστηρίῳ. γυμνασθῆναι θέλω ἐν τῷ κηρώματι. δεῦρο παλαίωμεν διὰ χρόνου μιᾶ ῥοπῇ. Οὐκ οἶδα, εἰ δύναμαι· τὸ πάλαι γὰρ πέ-
 παυμαι τοῦ παλαίειν. ὅμως πει-
 ράζω, εἰ δύναμαι. Ἐλαφρῶς
 κεκόπωμαι. Εἰσέλθωμεν εἰς τὸν
 πρῶτον οἶκον προπνιγέα. δὸς
 τῷ βαλανεῖ κέρμα· ἀπόλαβε τὸ
 ὑπόλοιπον. ἄλειψε. Ἄλειψα. Ἄλει-
 φομαι. Τρίψον. Ἔρχου ἔς τὸ
 ἰδρωτήριον. Ἰδρωῖς; Ἰδρῶ· ἐκλέ-
 λυμαι. ἐσέλθωμεν εἰς τὴν ἐμβάτην.
 κατὰβα. χρώμεθα τῇ ξηροπυρίᾳ
 καὶ οὕτω καταβῶμεν εἰς τὴν ἐμ-
 βάτην. κατὰβα, κατάντλησόν με.
 ἔξελθε λοιπόν. βάλε σεαυτὸν εἰς
 τὴν κολυμβήθραν ὑπαίθριον. κο-
 λύμβησον. Ἐκολύμβησα. Πρόσελθε
 εἰς τὸν λουτήρα. περιέχει ἑαυ-
 τόν. Περιέχεια. ἀνέλαβον, ἐπίδος
 ζύστραν. περικατάμαζόν με. περι-
 ζωσε κάβανα. κατὰμαζόν μου
 <τὴν> κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας.
 δὸς κανδάλια, ὑπόδησόν με. ἐπίδος
 ἐπικάρσιον, ἀναβόλαιον, δαλματι-
 κήν. συνάξετε τὰ ἱμάτια καὶ πάντα
 τὰ ἡμῶν. ἀκολουθεῖτε εἰς τὸν
 οἶκον καὶ ἀγοράσετε ἡμῖν ἀπὸ
 τοῦ βαλανείου λεπτόσπερμα καὶ
 θερμούς <καὶ> ὀξυκῦμια. Καλῶς
 ἐλούσω, καλῶς σοι ἔσται.

11. Δότε ὡδε θρόνους, δίφρους, βαθρον, διέδρον, προσκεφάλαιον. καθέζου. Κάθημαι. Τί στήκει; πλῦνον ποτήριν <ὑδατι θερμῷ> συγκέρασον· πάνυ γὰρ διψῶ. κέρασον πᾶσιν. τίς τί θέλει; ἢ ἀρ-
 τυτὸν <ῆ> κάρεινον; αὐτὸ ἐκείνῳ
 κέρασον. cū τί θέλεις; πλῦνον
 ποτήριον, κέρασόν μοι θερμόν,

post tempus uno momento. Non scio, si possum; olim enim ces-
 saui luctare. tamen tempto si possum. Leviter fatigatus sum. Introeamus in cellam primam tepidariam. da balnitori num-
 mos; accipe reliquum. unge. Vnxi. Vngo me. Frica. Veni ad sudatorium. Sudas? Sudo; lassus sum. introeamus ad solium. descende. Vtatur assa et sic descendamus ad solium. descende, fomenta me. exi iam. mitte te ipsum ad piscinam subdiualem. nata. Nataui. Ad lutum accede. perfunde te. perfudi. resumpsit. porrige strigilem. deterge me. cinge sabana. terge mihi caput et pedes. <da> caligulas, calcia me. porrige amiculum, pallam, dalmaticam. colligite uestimenta et omnia nostra. sequimini ad domum et emite nobis a balneo minutalia et lupinos <et> fabas acetatas. Bene lauasti, bene tibi sit.

11. Date hic cathedras, sellas, scam-
 num, bisellium, ceruicale. sede. Sedeo. Quid stas? laua calicem aqua calida. tempera; ualde enim sitio. misce omnibus. quis quid uult? aut conditum aut caroe-
 num? ipsum illi misce. tu quid uis? laua calicem. misce mihi calidum, noli feruentem neque

μὴ ζεστὸν μήτε χλιαρόν, ἀλλὰ
 συγκεραστὸν καὶ ἔκχεε ἐκεῖθεν
 ὀλίγον. βάλε νερόν. πρόσθε
 ἄκρατον. τί στήκετε; καθέζεσθε.
 ἐὰν θέλητε, ἀναπέσωμεν. Ποῦ
 κελεύεις; Ἐν πρώτῳ τόπῳ ἀνά-
 πεσε. δόθ' ἡμῖν ὑδρογάρον. δὸς
 ἡμῖν γεύσασθαι μολόχας ζεστάς.
 ἐπίδος μοι χειρεκμάγιον. κομίσατε.
 βάλε ἐλαιόγαρον εἰς τὸ ὀξευβάφιον.
 μέρισον τὰ ὀνύχια. κατάκοπον
 κοιλίδιον, πλεκτὴν ἐξ ὕδατος. ἰδέ,
 εἰ ἔχεις πεπεράτον. ἐπίβαπτε.
 Χρῶμαι. Χρῶ. δὸς συκωτὸν τρυ-
 φερόν, κίχλας, καλλίκρεας, θρίδα-
 κας. εἰς ἐξ ὑμῶν ἄρτον κλάσει
 καὶ ὃ κανίσκιον εἰσίοισι. κατὰ
 τάξιν παράδος. κλάσον ψωμούς.
 δειπνήσατε· πάντως ἐκεῖνος ἄξιός
 ἔστιν παρ' ἡμῖν δειπνῆσαι. δὸς
 ταρίχιον, τριχίας, λῶβια, ὄρμενον
 μετὰ γάρου καὶ ἔλαιον Σπανόν,
 γογγυλωτόν, ὄρνιν ὀπτὴν, ψιλή-
 πλευρα διὰ ζωμοῦ, τεμάχια, δέλ-
 φακα ὀπτόν. ἕως τὸν δίσκον μετὰ
 τρωξίμων, ῥαφάνους, ἡδύοσμον,
 ἐλαίας λευκάς καὶ τυρόν νεαρόπα-
 στον, οἶδνα, μύκας. τοῖς ὑπηρε-
 τήσασιν δότε δειπνῆσαι καὶ τῷ
 μαγείρῳ καὶ τραγήματι, ὅτι κα-
 λῶς ὑπηρετήσαν. δότε ὕδωρ εἰς
 χεῖρας. κατάμαζον τὴν τράπεζαν.
 <δὸς> πρόσφατον. δὸς ἀπλοπότην,
 δὸς ἄκρατον, πίνωμεν νερόν ἐκ
 τοῦ βαυκιδίου. κέρασον θερμόν.
 Εἰς τὸ μεῖζον; Εἰς τὸ μικρόν
 ἡδέως. ἐλπίζω γὰρ καὶ ἄλλην
 πεῖν. Ἐὰν ἐπιτρέψῃς, προπίνω
 σου· καλῶς λαμβάνεις; Ἀπὸ σοῦ
 ἡδέως. Διὰ τί οὐ πίνεις; πῖε
 κύριε. Ἥιτησα καὶ οὐδεὶς μοι

tepidum, sed temperatum <et>
 effunde deinde modicum. mitte
 recentem. adice merum. quid
 statis? sedete. si uultis, discum-
 bamus. Vbi iubes? In primo
 loco discumbe. date nobis hydro-
 garon. da nobis gustare malas
 feruentes. porrige mihi mappam.
 afferte. mitte impensam ad ace-
 tabulum. diuide ungellas. con-
 cide aqualiculum, cordam ex
 aqua. uide, si habes piperatum.
 intinge. Vtor. Vtere. da ficatum
 tenerum, turdos, glandulas, lac-
 tucas. unus de uobis panem
 frangat et in canistellum inferat.
 ad ordinem trade. frange quadras.
 cenate; utique ille dignus est
 apud nos cenare. da salsum,
 sardinas, siliquas, cyma cum
 liquamine et oleum Spanum, ra-
 patum, gallinam assam, ofellas
 iuscellatas, copadia, porcellum
 assum. pone discum cum scarias,
 radices, mentam, oliuas albas et
 caseum praesalsum, tubera, fun-
 gos. ministrantibus date cenare
 et coco et bellaria, quia bene
 seruierunt. date aquam mani-
 bus. terge mensam. <da> te-
 metum. da phialulam. da merum.
 bibamus recentem de gillone.
 misce caldum. In maiore? In
 minore libenter. spero enim et
 aliam bibere. Si permittis, pro-
 pino tibi; bene accipis? A te
 libenter. Quare non bibis? bibe,
 domine. Postulaui et nemo mihi
 dedit. Date nobis dulcia pla-
 centa. Sufficit nobis. eamus
 iam. accende lampadam. accipe.

δέδωκεν. Δόθ' ἡμῖν γλυκέα πλα-
κούντια. Ἀρκεῖ ἡμῖν. ἄγωμεν
λοιπόν. ἄψον κανδήλαν. λαβέ.
καλῶς ἡμᾶς ἔλαβες.

bene nos accepisti.

12. Παιδίον, ἐλθέ, σύλλεξον ταῦτα,
πάντα τοῖς ἰδίοις τόποις ἀπόθου.
ἐπιμελῶς στρώσον τὴν κλίνην.
Στρώσαμεν. Καὶ διὰ τοῦτο σκλη-
ρόν ἐστιν; Ἐξετινάξαμεν καὶ προσ-
κεφάλαιον ἐμαλάξαμεν. Ἐπειδὴ
γὰρ ὀκνηρῶς <ἐποιήσατε> ἃ
ἀναγκαῖά εἰσιν, μηδεὶς ἔξω δια-
νυκτερεύῃ ἢ ἐκτρέψῃ. ἔάν τινος
φωνὴν ἀκούσω, οὐ τούτου συγχω-
ρήσω. ἀναλάβετε ὑμᾶς, κοιμᾶσθε
καὶ ἀλεκτροφωνίῳ ἐξυπνίσατέ
<με>, ἵνα ἐκδράμω.

12. Puer, ueni, collige haec, om-
nia suis locis repone. diligenter
sterne lectum. Strauimus. Et
ideo durum est? Excussimus et
puluinum commolliuimus. Quo-
niam autem pigriter <fecistis>
quae necessaria sunt, nemo foris
pernoctet aut ineptiat. si ali-
cuius uocem audio, non ei parco.
recipite uos, dormite et in galli
cantu excitate me, ut excurram.

IV. COLLOQVIVM MONTEPESSVLANVM

ΕΡΜΗΝΕΥΜΑΤΑ.

1. Ἐπειδὴ ὁρῶ πολλοὺς ἐπιθυμοῦν-
τας Ἑλληνιστὶ διαλέγεσθαι καὶ Ῥω-
μαῖστὶ μήτε εὐχερῶς δύνασθαι διὰ
τὴν δυσχέρειαν καὶ πολυπλήθειαν
τῶν ῥημάτων, οὐκ ἐφειδάμην
τοῦτο ποιῆσαι ἵνα ἐν τρισὶν
βιβλίοις ἐρμηνευματικοῖς πάντα
τὰ ῥήματα συγγράψωμαι. ἄρχομαι
γράφειν ἀπὸ ἄλφα ἕως ω. ἀγαθὴ
τύχη. θεοὶ ἴλεοι.
2. Καθηγητά, χαῖρε. ἐπειδὴ θέλω
καὶ λίαν ἐπιθυμῶ λαλεῖν Ἑλ-
ληνιστὶ καὶ Ῥωμαῖστὶ, ἔρωτῶ σε,
ἐπιστάτα, δίδαξόν με. Ἐγὼ ποι-
ήσω, ἔάν μοι πρόσσχη. Προσέχω
σοι ἐπιμελῶς. Ἐπειδὴ οὖν ὁρῶ
σε τούτου τοῦ πράγματος, του-
τέστιν ταύτης τῆς διαλέκτου τῆς
λεγομένης Ῥωμαϊκῆς, ἐπιθυμοῦν-

INTERPRETAMENTA.

1. Quoniam uideo multos cupientes
Graece disputare et Latine ne-
que facile posse propter diffi-
cultatem et multitudinem uer-
borum, non pepercì hoc facere
ut in tribus libris interpretatoriis
omnia uerba conscribam. incipio
scribere ab alfa usque o. bona
fortuna. dii propitii.
2. Praeceptor, haue. quoniam uolo
et ualde cupio loqui Graece et
Latine, rogo te, magister, doce
me. Ego faciam, si me adtendas.
Adtendo <te> diligenter. Quo-
niam ergo uideo te huius rei,
hoc est eius interpretationis quae
dicitur Latinae cupientem, de-
monstrabo tibi, fili, quoniam